

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

**НАСТАВНА ПРОГРАМА ПО
СООБРАЌАЈНА ГЕОГРАФИЈА**

I ГОДИНА

СООБРАЌАЈНА СТРУКА

техничар за патен сообраќај
техничар за железнички сообраќај
техничар за транспорт и шпедиција

Скопје, 2005 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет : *Сообраќајна географија*

1.2. Образовен профил и струка на која припаѓа наставниот предмет

1.2.1. Образовен профил: Техничар за патен, железнички сообраќајк и техничар за транспорт и шпедиција

1.2.2. Струка: Сообраќајна

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Заеднички предмет за структурата

1.4. Година (фаза) на изучување на наставниот предмет: Прва година

1.5. Број на часови

1.5.1. *Број на часови неделно 2 часа*

1.5.2. *Број на часови годишно 72 часа*

1.6. Статус на наставниот предмет: *Задолжителен наставен предмет*

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

2.1. Општа цел:

Општа цел на наставната програма по сообраќајна географија е на учениците да им се овозможи да усвојат повисоко ниво на теоретски и практични знаења од повеќе географски дисциплини, особено од оние кои се со непосредно влијание за развојот на сообраќајот и сообраќајните гранки во светот и Република Македонија.

2.2. Посебни цели

Ученикот да може :

- да го препознае и разбере значењето на географијата за развојот на сообраќајот;
- да ги презентира природните и опшествените фактори кои посредно или непосредно имаат влијание за видот на сообраќајот и неговата просторна разместеност;
- да даде осврт за сообраќајните гранки и нивните општи карактеристики во просторот;
- да го процени значењето на картографијата и ориентацијата за сообраќајот;
- да се оспособи да ги дефинира сообраќајните региони во светот;
- да ги процени карактеристиките на просторот во Република Македонија како фактор за развој на сообраќајот и сообраќајните гранки;

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

Согласно програмските содржини кои се изучуваат по географија во основното образование ученикот има стекнато знаења за природно-географските и социо-економските одлики на светот и Република Македонија. Предходните стекнати знаења на ученикот ќе му бидат појдовна основа за реализација на наставната програма од сообраќајна географија во прва година на сообраќајната струка во средното стручно образование.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржини за учење

И ТЕМАТСКА ЦЕЛИНА (7) ОСНОВИ НА СООБРАЌАЈНАТА ГЕОГРАФИЈА	КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ	ДИДАКТИЧКИ НАСОКИ	КОРЕЛАЦИЈА
1	2	3	4
<p>СОДРЖИНИ:</p> <p>ПРЕДМЕТ, ЗАДАЧА, ДЕФИНИЦИЈА И РАЗВОЈ НА СООБРАЌАЈНАТА ГЕОГРАФИЈА</p> <p>ПОДЕЛБА, ПРИНЦИПИ И МЕТОДИ ВО ПРОУЧУВАЊЕТО И ПОВРЗАНОСТА СО ОСТАНАТИТЕ НАУЧНИ ДИСЦИПЛИНИ</p> <p>ОСНОВНИ ПОИМИ ВО СООБРАЌАЈНАТА ГЕОГРАФИЈА (СООБРАЌАЈНИ ЛИНИИ, ЦЕНТРИ, МРЕЖИ И ДР.)</p> <p>ВИДОВИ И КАРАКТЕРИСТИКИ НА КЛАСИФИКАЦИЈА НА СООБРАЌАЈОТ</p>	<p>УЧЕНИКОТ:</p> <p>- ДА ЈА ИДЕНТИФИКУВА СООБРАЌАЈНАТА ГЕОГРАФИЈА КАКО НАУЧНА ДИСЦИПЛИНА КОЈА ГО ПРОУЧУВА РАЗВОЈОТ И ТЕРИТОРИЈАЛНАТА РАЗМЕСТЕНОСТ НА СООБРАЌАЈОТ;</p> <p>- ДА ЈА ОБЈАСНИ ПОВРЗАНОСТА НА СООБРАЌАЈНАТА ГЕОГРАФИЈА СО ОСТАНАТИТЕ НАУЧНИ ДИСЦИПЛИНИ</p> <p>- ДА ДАДЕ ОСВРТ ЗА ОСНОВНИТЕ СООБРАЌАЈНИ ПОИМИ И НАПРАВИ НИВНА КЛАСИФИКАЦИЈА ;</p> <p>- ДА ЈА ПРОЦЕНИ СЛОЖЕНОСТА НА СООБРАЌАЈНАТА ПРОБЛЕМАТИКА КОЈА УСЛОВИЛА ПОСТОЕЊЕ НА РАЗЛИЧНИ МОДЕЛИ НА СООБРАЌАЈ.</p>	<p>- ГО ПРЕЗЕНТИРА ЗНАЧЕЊЕТО НА ГЕОГРАФИЈАТА КАКО НАСТАВНО НАУЧНА ДИСЦИПЛИНА ЗА РАЗВОЈОТ НА СООБРАЌАЈОТ ;</p> <p>- ОБЈАСНУВА ЗА ПОДЕЛБАТА, ПРИНЦИПИТЕ , МЕТОДИТЕ И ПОВРЗАНОСТА НА СООБРАЌАЈНАТА ГЕОГРАФИЈА СО ОСТАНАТИТЕ НАУЧНИ ДИСЦИПЛИНИ ;</p> <p>- ИЗРАБОТУВА ЕЛАБОРАТ ЗА ОСНОВНИТЕ ПОИМИ НА СООБРАЌАЈНАТА ГЕОГРАФИЈА ;</p> <p>- ПРАВИ КЛАСИФИКАЦИЈА НА РАЗЛИЧНИТЕ МОДЕЛИ НА СООБРАЌАЈ И СООБРАЌАЈНИ ГРАНКИ .</p>	<p>- ГЕОГРАФИЈА</p> <p>- ОСНОВИ НА СООБРАЌАЈ И ТРАНСПОРТ</p> <p>- СООБРАЌАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА</p> <p>- ИСТОРИЈА</p>

ИИ ТЕМАТСКА ЦЕЛИНА (7) ПРИРОДНИТЕ И ОПШЕСТВЕНИТЕ ФАКТОРИ ЗА РАЗВОЈ ОТ НА СООБРАЌАЈОТ	КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ	ДИДАКТИЧКИ НАСОКИ	КОРЕЛАЦИЈА
1	2	3	4
<p>СОДРЖИНИ:</p> <p>ГОЛЕМИТЕ ГЕОГРАФСКИ ОТКРИТИЈА И НИВНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА СООБРАЌАЈОТ</p> <p>ПРИРОДНО ГЕОГРАФСКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ КАКО ФАКТОР ЗА РАЗВОЈ НА СООБРАЌАЈОТ</p> <p>НАСЕЛЕНИЕТО И СТОПАНСТВОТО КАКО ФАКТОРИ ЗА РАЗВОЈ НА СООБРАЌАЈОТ</p> <p>УЛОГАТА И ЗНАЧЕЊЕТО НА СООБРАЌАЈОТ ЗА ОПШЕСТВЕНИОТ РАЗВОЈ НА ПРОСТОРОТ</p>	<p>Ученикот:</p> <p>- ДА ГИ ИДЕНТИФИКУВА ГОЛЕМИТЕ ГЕОГРАФСКИ ОТКРИТИЈА И ОБЈАСНИ ЗА НИВНОТО ЗНАЧЕЊЕ ЗА РАЗВОЈОТ НА СООБРАЌАЈОТ;</p> <p>- ДА ГИ ДЕФИНИРА ПРИРОДНО ГЕОГРАФСКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ КАКО ФАКТОР ЗА РАЗВОЈОТ НА СООБРАЌАЈОТ;</p> <p>- ДА КОРИСТИ ФАКТИ КАКО НАСЕЛЕНИЕТО И СТОПАНСТВОТО ИМААТ ВЛИЈАНИЕ ВО РАЗВОЈОТ НА СООБРАЌАЈОТ;</p> <p>- ДА НАПРАВИ СПОРЕДБА ЗА УЛОГАТА НА СООБРАЌАЈОТ СО ДРУГИТЕ СТОПАНСКИ ДЕЈНОСТИ ЗА ОПШЕСТВЕНИОТ РАЗВОЈ НА ПРОСТОРОТ;</p> <p>- ДА ПРОЦЕНИ И ИЗВЕДЕ ЗАКЛУЧОК ЗА УЛОГАТА НА СООБРАЌАЈОТ ВО ОПШЕСТВЕНИОТ РАЗВОЈ НА ПРОСТОРОТ;</p>	<p>- ОРГАНИЗИРА ГРУПНА ФОРМА НА РАБОТА СО ЦЕЛ ДА СЕ УТВРДАТ ПОСТИГНАТИТЕ ЗНАЕЊА КАЈ УЧЕНИЦИТЕ ОД ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ, КОИ СЕ ВО КОРЕЛАЦИЈА СО ТЕМАТА ;</p> <p>- ПОДГОТВУВА ЗАДАЧИ ЗА ПРИРОДНО ГЕОГРАФСКИТЕ И ОПШЕСТВЕНИТЕ ФАКТОРИ КОИ ИМААТ ВЛИЈАНИЕ ЗА РАЗВОЈОТ НА СООБРАЌАЈОТ;</p> <p>- ДЕМОНСТРИРА ЗА : ГЕОГРАФСКА ПОЛОЖБА, РЕЛЈЕФ, КЛИМА, ХИДРОГРАФИЈА, НАСЕЛЕНИЕ, СТОПАНСТВО И ДРУГИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРОСТОРОТ;</p> <p>- КОРИСТИ И ДРУГИ НАГЛЕДНОСТИ ПРАВИ СПОРЕДБЕНА АНАЛИЗА И КРИТИЧКИ РАСУДУВА .</p>	<p>- ГЕОГРАФИЈА</p> <p>- ИСТОРИЈА</p> <p>- СООБРАЌАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА</p> <p>- ОСНОВИ НА СООБРАЌАЈ И ТРАНСПОРТ</p>

ИИИ ТЕМАТСКА ЦЕЛИНА (11) ПОСЕБНА СООБРАЌАЈНА ГЕОГРАФИЈА	КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ	ДИДАКТИЧКИ НАСОКИ	КОРЕЛАЦИЈА
1	2	3	4
<p>СОДРЖИНИ:</p> <p>ПАТЕН СООБРАЌАЈ</p> <p>ЖЕЛЕЗНИЧКИ СООБРАЌАЈ</p> <p>МОРСКИ СООБРАЌАЈ</p> <p>СООБРАЌАЈ НА ВНАТРЕШНИ ПЛОВНИ ПАТИШТА (РЕЧЕН, КАНАЛСКИ И ЕЗЕРСКИ)</p> <p>ВОЗДУШЕН СООБРАЌАЈ</p> <p>ДРУГИ ВИДОВИ СООБРАЌАЈ</p>	<p>УЧЕНИКОТ:</p> <p>- ДА ГИ НАБРОЈУВА И ПРЕПОЗНАВА ВИДОВИТЕ НА СООБРАЌАЈ И СООБРАЌАЈНИ ГРАНКИ ;</p> <p>- ДА ОБЈАСНУВА КОИ СЕ КАРАКТЕ - РИСТИКИТЕ НА ПОДЕЛНИТЕ ВИДО - ВИ НА СООБРАЌАЈ И СООБРАЌАЈНИ ГРАНКИ ;</p> <p>- ДА ЗАКЛУЧУВА КОИ СЕ ПОЗИТИВ - НИТЕ И НЕГАТИВНИ КАРАКТЕРИС - ТИКИ НА ПОДЕЛНИТЕ СООБРАЌАЈ - НИ ГРАНКИ ;</p> <p>- ДА ПРАВИ ПРОЦЕНКА ЗА КОРИСТЕ - ЊЕТО И ЕКОНОМСКАТА ОПРАВДА - НОСТ НА ОДРЕДЕНИ СООБРАЌАЈ - НИ ГРАНКИ ;</p> <p>- ДА ОПРАВДУВА И ДАВА КРИТИКА ЗА СООБРАЌАЈОТ КАКО УСЛУЖНА ДЕЈ - НОСТ.</p>	<p>- ПРИМЕНА НА ФИЗИЧКО – ГЕОГРА ФСКА КАРТА НА СВЕТОТ ЗА ПРЕ – ГЛЕД НА ТЕРИТОРИЈАЛНАТА РАЗ – МЕСТЕНОСТ НА СООБРАЌАЈОТ;</p> <p>- ПРЕЗЕНТАЦИИ НА ВИДЕО ФИЛМ - ОВИ ЗА СООБРАЌАЈНИТЕ ГРАНКИ ;</p> <p>- АНАЛИЗА И КЛАСИФИКАЦИЈА НА ОСНОВНИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ НА СООБРАЌАЈНИТЕ ГРАНКИ ;</p> <p>- ТИМСКА ФОРМА НА РАБОТА И ИЗРАБОТКА НА АПЛИКАЦИИ ЗА ОСНОВНИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ВИДОВИТЕ НА СООБРАЌАЈ И СООБРАЌАЈНИ ГРАНКИ ;</p>	<p>- ГЕОГРАФИЈА</p> <p>- ИСТОРИЈА</p> <p>- СОЦИОЛОГИЈА</p> <p>- ИНФОРМАТИКА</p>

ИВ ТЕМАТСКА ЦЕЛИНА (8) СООБРАЌАЈНА КАРТОГРАФИЈА И ОРИЕНТАЦИЈА	КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ	ДИДАКТИЧКИ НАСОКИ	КОРЕЛАЦИЈА
1	2	3	4
<p>СОДРЖИНИ:</p> <p>ВИДОВИ НА СООБРАЌАЈНИ КАРТИ</p> <p>СООБРАЌАЈНО КАРТОГРАФСКА ПОДЛОГА (ТОПОНИМИ И ТОПОГРАФСКИ ЗНАЦИ)</p> <p>ЧИТАЊЕ И ОРИЕНТАЦИЈА СО СООБРАЌАЈНИ КАРТИ</p> <p>ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИ АКТИВНОСТИ (ТЕОРИЈА НА ГРАФОВИ И ДРУГИ МЕТОДИ ПРИ ИЗРАБОТКА НА СООБРАЌАЈНИ КАРТИ)</p>	<p>УЧЕНИКОТ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ДА ГИ ПРЕПОЗНАВАТ КАРТОГРАФСКИТЕ ПОИМИ И ЕЛЕМЕНТИ КОИ СЕ ВО ФУНКЦИЈА НА СООБРАЌАЈОТ ; - ДА ГИ ОБЈАСНУВА ТОПОНИМИТЕ И ТОПОГРАФСКИТЕ ЗНАЦИ ; - ДА ЗНАЕ ШТО Е РАЗМЕР И КАКО СЕ КОРИСТИ ; - ДА УМЕЕ ДА ГИ КОРИСТИ СООБРАЌАЈНИТЕ КАРТИ ЗА ОРИЕНТАЦИЈА ВО ПРОСТОРОТ. - ДА ГО ПРОЦЕНИ ЗНАЧЕЊЕТО НА ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА ПРИНЦИПИ И МЕТОДИ ПРИ ИЗРАБОТКА НА СООБРАЌАЈНИ КАРТИ 	<ul style="list-style-type: none"> - ВЕЖБИ НА ТОПОГРАФСКИ КАРТИ ЗА ОРИЕНТАЦИЈА ВО ПРОСТОРОТ; - ИЗРАБОТКА НА ЕЛАБОРАТ ЗА ТОПОНИМИТЕ И ТОПОГРАФСКИТЕ ЗНАЦИ ; - ВЕЖБИ ЗА ПРЕСМЕТУВАЊЕ И КОРИСТЕЊЕ НА БРОЕН И ГРАФИЧКИ РАЗМЕР ; - ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА НА СООБРАЌАЈНИТЕ КАРТИ . - ПРАКТИЧНИ АКТИВНОСТИ, ИЗРАБОТКА НА СООБРАЌАЈНИ КАРТИ 	<ul style="list-style-type: none"> - ГЕОГРАФИЈА - ОСНОВИ НА СООБРАЌАЈ И ТРАНСПОРТ - СООБРАЌАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА - СОЦИОЛОГИЈА

В ТЕМАТСКА ЦЕЛИНА (11) РЕГОИНАЛНА СООБРАЌАЈНА ГЕОГРАФИЈА НА ЕВРОПА	КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ	ДИДАКТИЧКИ НАСОКИ	КОРЕЛАЦИЈА
1	2	3	4
<p>СОДРЖИНИ:</p> <p>ДЕФИНИРАЊЕ НА СООБРАЌАЈНИТЕ РЕГИОНИ ВО СВЕТОТ</p> <p>ЈУЖНА ЕВРОПА</p> <p>ЦЕНТРАЛАНА ЕВРОПА</p> <p>ЗАПАДНА ЕВРОПА</p> <p>СЕВЕРНА ЕВРОПА</p> <p>ИСТОЧНА ЕВРОПА</p> <p>РУСИЈА</p>	<p>УЧЕНИКОТ:</p> <p>- ДА ГО ПРЕПОЗНАВА ПРОСТОРОТ И ИМЕНУВА СООБРАЌАЈНИТЕ РЕГИОНИ ;</p> <p>- ДА ОБЈАСНУВА ЗА ПРОСТОРОТ И ДА ГИ ПОКАЖУВА НА КАРТА СООБРАЌАЈНИТЕ РЕГИОНИ ВО ЕВРОПА ;</p> <p>- ДА ГИ ДЕФИНИРА ГРАНИЦИТЕ НА СООБРАЌАЈНИТЕ РЕГИОНИ ;</p> <p>- ДА ПРАВИ СПОРЕДБА ПОМЕЃУ РЕГИОНИТЕ ;</p> <p>- ДА ПРАВИ ПРОЦЕНА ЗА СООБРАЌАЈНАТА ИНФРАСТРУКТУРА ВО ЕВРОПА И РУСИЈА .</p>	<p>- ПРИМЕНА НА ФИЗИЧКА И СОО - БРАЌАЈНА КАРТА НА ЕВРОПА ЗА ОРИЕНТАЦИЈА ВО ПРОСТОРОТ ;</p> <p>- АНАЛИЗА НА ПРИРОДНО ГЕОГРАФСКИТЕ И ЕКОНОМСКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЕВРОПА ЗА РАЗ - ВОЈОТ ОТ НА СООБРАЌАЈОТ ;</p> <p>- ПРЕЗЕНТАЦИЈА НА ВИДЕО ФИЛМ ЗА СООБРАЌАЈНАТА ИНФРАСТРУКТУРА ВО ЗАПАДНА И СЕВЕРНА ЕВРОПА ;</p> <p>- ИЗРАБОТКА НА ЕЛАБОРАТ ЗА СООБРАЌАЈНИТЕ РЕГИОНИ ВО ЕВРОПА И РУСИЈА ;</p>	<p>- ГЕОГРАФИЈА</p> <p>- ИСТОРИЈА</p> <p>- СОЦИОЛОГИЈА</p> <p>- ИНФОРМАТИКА</p>

ВИ ТЕМАТСКА ЦЕЛИНА (18) РЕГИОНАЛНА СООБРАЌАЈНА ГЕОГРАФИЈА НА ВОНЕВРОПСКИТЕ КОНТИНЕНТИ	КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ	ДИДАКТИЧКИ НАСОКИ	КОРЕЛАЦИЈА
1	2	3	4
<p>СОДРЖИНИ:</p> <p>ИСТОЧНА АЗИЈА</p> <p>ИНДОКИНА СО МАЛАЈСКИОТ АРХИПЕЛАГ</p> <p>ЦЕНТРАЛНА АЗИЈА СО ИНДИЈА</p> <p>МЕДИТЕРАНСКА АФРИКА СО АРАБИСКИОТ ПОЛУОСТРОВ</p> <p>ТРОПСКОЕКВАТОРИЈАЛНА И ЈУЖНА АФРИКА</p> <p>КАНАДА СО АЛЈАСКА</p> <p>САД</p> <p>КАРИБСКО ПОДРАЧЈЕ СО МЕКСИКО</p> <p>АНДСКО – ПАЦИФИЧКИ ЗЕМЈИ</p> <p>БРАЗИЛ СО ЈУГОИСТОЧНО АТЛАНСКО ПРИМОРЈЕ</p> <p>АВСТРАЛИЈА СО ОКЕАНИЈА</p> <p>ПОЛАРНИ ОБЛАСТИ</p>	<p>УЧЕНИКОТ:</p> <p>- ДА ГО ПРЕПОЗНАВА ПРОСТОРОТ НА АЗИЈА И ИМЕНУВА СООБРАЌАЈНИТЕ РЕГИОНИ ;</p> <p>- ДА ОБЈАСНУВА ЗА РАЗЛИЧНАТА ГУСТИНА НА СООБРАЌАЈНАТА ИНФРА - СТРУКТУРА ГЛЕДАНО ОД КАРАКТЕ - РИСТИКИТЕ НА ПРОСТОРОТ ;</p> <p>- ДА ДЕМОНИСТРИРА НА КАРТА ЗА ГЕОГРАФСКАТА ПОЛОЖБА НА СОО - БРАЌАЈНИТЕ РЕГИОНИ ВО АЗИЈА, АФРИКА, АМЕРИКА. АВСТРАЛИЈА СО ОКЕАНИЈА И ПОЛАРНИТЕ ОБЛАСТИ ;</p> <p>- ДА ПРАВИ СПОРЕДБА ЗА ГУСТИНА - ТА НА СООБРАЌАЈНАТА МРЕЖА НА АЗИЈА И АМЕРИКА ;</p> <p>- ДА ПРОЦЕНИ КОИ КОНТИНЕНТ ИМА НАЈГУСТА СООБРАЌАЈНА МРЕЖА И КОИ ВИД НА СООБРАЌАЈ НАЈМНОГУ СЕ КОРИСТИ .</p>	<p>- ПРИМЕНА НА ФИЗИЧКА И СОО - БРАЌАЈНА КАРТА НА СВЕТОТ И КОНТИНЕНТИТЕ ЗА ОРИЕНТАЦИЈА ВО ПРОСТОРОТ;</p> <p>- АНАЛИЗА НА ПРИРОДНО- ГЕОГРАФСКИТЕ И СОЦИО-ЕКОНОМСКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ ЗА РАЗВОЈОТ НА СООБРАЌАЈНАТА МРЕЖА ;</p> <p>- ПРЕЗЕНТАЦИЈА НА ВИДЕО ФИЛМ ЗА СООБРАЌАЈОТ ВО ЈАПОНИЈА ;</p> <p>- ИЗРАБОТКА НА ЕЛАБОРАТ ЗА СООБРАЌАЈОТ ВО ЕГИПЕТ, С.А.Д. , КАНАДА И БРАЗИЛ ;</p> <p>- КОРИСТЕЊЕ НА ПОВЕЌЕ СТРАНА НАГЛЕДНОСТ ЗА СООБРАЌАЈОТ ВО АВСТРАЛИЈА СО ОКЕАНИЈА И ПОЛАРНИТЕ ОБЛАСТИ .</p>	<p>- ОСНОВИ НА СООБРАЌАЈОТ И ТРАНСПОРТ</p> <p>- СООБРАЌАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА</p> <p>- ИНФОРМАТИКА</p>

ВИИ ТЕМАТСКА ЦЕЛИНА (10) КАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРОСТОРОТ НА Р. МАКЕДОНИЈА ВО ФУНКЦИЈА НА СООБРАЌАЈОТ	КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ	ДИДАКТИЧКИ НАСОКИ	КОРЕЛАЦИЈА
1	2	3	4
<p>СОДРЖИНИ:</p> <p>ИСТОРИСКИ РАЗВОЈ НА СООБРАЌАЈОТ ВО Р. МАКЕДОНИЈА</p> <p>ФАКТОРИ КОИ ВЛИЈААТ НА РАЗВОЈОТ НА СООБРАЌАЈОТ ВО Р. МАКЕДОНИЈА</p> <p>СООБРАЌАЈНИ ГРАНКИ И НИВНАТА ТЕРИТОРИЈАЛНА РАЗМЕСТЕНОСТ</p> <p>ВЛИЈАНИЕТО НА СООБРАЌАЈОТ ВРЗ ЗАГАДУВАЊЕТО НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА</p> <p>МЕСТОТО НА Р. МАКЕДОНИЈА ВО ЕВРОПСКИТЕ ТРАНСПОРТНИ КОРИДОРИ</p>	<p>УЧЕНИКОТ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ДА ГО СОГЛЕДА ИСТОРИСКИОТ РАЗВОЈ НА СООБРАЌАЈОТ ВО Р. МАКЕДОНИЈКА ; - ДА ГИ ПРЕПОЗНАЕ НАЈЗНАЧАЈНИТЕ ПРИРОДНИ И ОПШТЕСТВЕНИ ФАКТОРИ КОИ ВЛИЈААТ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА СООБРАЌАЈОТ; - ДА ГИ ПОВРЗУВА СООБРАЌАЈНИТЕ ГРАНКИ И НИВНАТА ТЕРИТОРИЈАЛНА РАЗМЕСТЕНОСТ; - ДА ГО ПРОЦЕНИ ВЛИЈАНИЕТО НА СООБРАЌАЈОТ ВРЗ ЗАГАДУВАЊЕТО НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА - ДА НАПРАВИ АНАЛИЗА ЗА ЗНАЧЕЊЕТО НА СООБРАЌАЈОТ ВО РАЗВОЈОТ НА ДРУГИТЕ СТОПАНСКИ ДЕЈНОСТИ ВО Р.МАКЕДОНИЈА - НА НАПРАВИ ПРОЦЕНКА ЗА МЕСТОТО НА Р.МАКЕДОНИЈА ВО ЕВРОПСКИТЕ ТРАНСПОРТНИ КОРИДОРИ 	<ul style="list-style-type: none"> - ПРИМЕНА НА ИСТОРИСКО ИЛУСТРАТИВЕН МАТЕРИЈАЛ СО СООБРАЌАЈНА СОДРЖИНА; - АНАЛИЗА НА ПРИРОДНО ГЕОГРАФСКИТЕ И ЕКОНОМСКИТЕ ФАКТОРИ КОИ ДИРЕКТНО ВЛИЈААТ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА СООБРАЌАЈОТ ВО Р.МАКЕДОНИЈА; - ПРЕЗЕНТАЦИЈА НА ВИДЕО ФИЛМ ЗА СООБРАЌАЈНАТА ИНФРАСТРУКТУРА ВО Р.МАКЕДОНИЈА ; - АНАЛИЗА НА СООБРАЌАЈНА ТА КАРТА НА ЕВРОПА И СООБРАЌАЈНАТА КАРТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ; - ИЗРАБОТКА НА ЕЛАБОРАТ ЗА СООБРАЌАЈОТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА; 	<ul style="list-style-type: none"> - ГЕОГРАФИЈА - ОСНОВИ НА СООБРАЌАЈОТ И ТРАНСПОРТ - СООБРАЌАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА - ИНФОРМАТИКА

4.2. Наставни методи и активности на учење

Во остварувањето на целите на наставната програма од сообраќајна географија покрај општо познатите педагошко-психолошки и дидактичко-методски методи на активната настава ќе се користат и методи од практичната сообраќајна географија. Во подготовките и реализацијата на наставата по сообраќајна географија може да се препорача комбинирањето на следниве методи:

1. *Вербално текстуални:*

- а) Дијалог
- б) Монолог

2. *Демонстративно-илустративни методи:*

- а) Демонстрација со природни и вештачки наставни средства
- б) Демонстрација со илустративни средства
- в) Демонстрација со помош на видео филм и компјутер

3. *Методи на самостојна работа на учениците-истражување*, кое делумно или целосно се инкорпорира преку:

- а) Истражувачки методи
- б) Ученички описи (изработка на елоаборати)

Изборот и комбинацијата на методите, конкретните постапки во наставата, наставникот ги врши непосредно при планирањето на наставната работа и обмислувањето на организацијата на часот, во согласност со содржините, возраста на учениците, нивните афинитети и материјално-техничките можности (услови на простор и опременост на училиштето).

4.3. Организација и реализација на наставата

Моделот на наставата по сообраќајна географија е заснован врз активното вклучување на учениците во заедничка работа во разрешување на поставениот проблем. Моделот функционира врз неколку основни принципи:

- ❖ **Планирање на наставата** (глобално, тематско и за час) со опис на задолженијата и активностите на наставникот и учениците.
- ❖ **Почитување на сознанијата, способностите и искуствата на секој член** и заемна доверба во текот на работата.
- ❖ **Вклучување на сите ученици** при избор и донесување судови (одлуки), при формирањето групи и определувањето на траењето на активностите.
- ❖ **Поттикнување на активно учество и афирмација на активностите на секој ученик** во функција на сообраќајната географија.
- ❖ **Планирање и задолжително изведување** на опишаните активности и вежби, според условите на училиштето.
- ❖ **Воспоставување на соработка** низ комуникација меѓу сите ученици и професорот и мотивација за разни активности.
- ❖ **Оспособување на учениците за самостојно размислување, формулирање, бележење и учество во дискусија.**

4.4. Наставни средства и помагала:

Успешно изучување на сообраќајната географијата во средното стручно образование може да се постигне со стручно осмислена и планирана примена на различни наставни средства, опрема и материјали. Опремата за наставата треба да е според Нормативот за наставни средства за наставата по географија во средното стручно образование.

- **Наставни средства, опрема и апарати**

Во наставата по сообраќајна географија се користат: видни карти, атласи, автокарти, топографски карти, планови и енциклопеди.

- збирка на географски карти (Свет и Република Македонија);
- збирка на сообраќајни карти (Свет и Република Македонија);
- збирка на топографски карти;

- збирка на цртани тематски карти, разни цртани блок-дијаграми, шеми, пресеци и сл.;
- релјефни модели, пресеци, дијаграми, разни графички и картографски прикази;
- збирка на слајдови со географско-сообраќајна содржина;
- збирка на разни фотографии, постери со географско-сообраќајна содржина;
- збирка на разни историско фотографски податоци во функција на сообраќајната географија;
- географски атласи;
- збирка-библиотека на стручна и популарна географска литература;
- збирка на специјализирани компјутерски програми и ЦД пакети, и др.

• **Учебници и учебни помагала:**

- учебници по сообраќајна географија за I година;
- брошури со сообраќајно географска содржини;
- географски списанија и авто списанија;
- сообраќајни карти и географски атласи;
- енциклопедиски изданија;
- Интернет информации и специјализирани ЦД за сообраќајна географија.

• **Литература и материјални средства за наставникот**

За наставникот се препорачуваат следните материјали и референци:

- географски енциклопедии;
- универзитетски учебници по сообраќајна географија;
- географски и сообраќајни прирачници;
- географско-сообраќајна популарна литература;
- географски информации по Интернет;
- специјализирани сообраќајно географски енциклопедии и програми на ЦД
- збирка на сообраќајни карти и географски атласи.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

За оценувањето и напредувањето на учениците, т.е. за квалитетот и обемот на знаењето и оспособеноста на учениците наставникот треба да подготвува и поставува осмислени проблемски задачи и прашања во кои се опфатени содржините од наставната програма. Проблемот во себе треба да ги содржи степените на совладаност на содржините (препознавање, дефинирање и ререфинирање, слободно опишување, објаснување и примена). Самото оценување треба да се врши континуирано на секој час во себе да содржи позитивен пристап, со тенденции на наставникот да ги евидентира и оценува сите позитивни активности, а не само меморизираниите факти и податоци.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВАТА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Од наставникот се очекува да ги поседува следните карактеристики на персонални, стручни и педагошки вредности:

- да биде психички и физички здрав;
- да е добар предавач и организатор на наставата;
- да поседува квалитетни способности за комуникација со учениците, родителите, колегите и други странки;
- да биде креативен, инвентивен и да се залага за иновирање на наставниот процес;
- да поседува адекватно професионално наставно-стручно образование;
- да применува современа образовна техника и технологија;
- да применува повеќе интерактивни и истражувачки методи на работата.

6.2. Стандард на наставен кадар

1. Завршени студии по географија - наставна насока.
2. Завршени студии по географија - применета насока, а се стекнал со педагошка и методска подготовка на соодветен факултет.

6.3. Стандард на простор за наставниот предмет

За остварување на програмските цели по сообраќајна географија потребен е соодветен опремен кабинет за сообраќајна географија со материјално-технички средства согласно Нормативот за простор и наставни средства.

7. ДАТУМ И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: 2005 година

7.2. Состав на работната група

Ивица Гиевски, советник, Биро за развој на образованието, Скопје, раководител;
Д-р Никола В. Димитров, советник, Биро за развој на образованието, Битола;
Д-р Никола Панов, редовен професор на Институтот по географија на ПМФ - Скопје;
М-р Ристе Темјановски, асистент на Институтот по географија на ПМФ - Скопје;
Снежана Стефановска, професор по географија во ДСУ “Никола Карев” - Скопје;

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2005 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

- Настаната програма ја одобри (донесе): министерот за образование И наука со решение бр.11 -4189 / 2 од 19.07.2005 година.